

Noter til DKDM's oplæg ved talent.dk inspirationsmødet 22. marts 2011

OVERSKRIFT: TALENTUDVIKLING I GRUPPER, med konkurrencemomentet som underordnet faktor.

Ved professor på DKDM Morten Zeuthen www.mortenzeuthen.dk

Udgangspunkt: celloklassens fællestimer og orkesterstemmespilsklassen: hvad har de studerende at give hinanden?

15 års erfaringsopsamling har ført til overraskende konklusioner for fællestimernes form.

Inspirationsgrundlag: Babyer indlæring og udvikling stimuleres entydigt af at være i vuggestue. Til trods for at de:

- Ikke råder over et fælles sprog
- Ikke har tilegnet sig nogen kunnen
- Ikke har opsamlet væsentlige erfaringer

Disse ting til trods lærer vuggestuebørn mere af hinanden end hvis de havde været sammen med voksne.

Hvad er det, udover bakterier og vira, de har at give hinanden?

Måske skal årsagen til dette overraskende faktum søges i at de deler følgende egenskaber, som hos forældre og søskende til en vis grad kan være gået tabt:

- Helt små børn besidder et mere fleksibelt sanseapparat
- De er mere følsomme og vendt mod andre mennesker, evolutionært set en overlevelsesbetingelse
- De rangordner ikke forskellige erkendelsesformer
- De reserverer ikke bestemte erkendelsesformer til bestemte emner

Min påstand: denne indbyrdes udveksling, degenererer og forsimples tidligt i børnenes liv: tidligt i skolen bliver målemetoderne forsimplet til tal og rangordner, tests og mærkevarer og socialt hierarki.

Ærgerligt fordi den fodboldspiller som rent faktisk bedst kan fremme sit holds succes, han værdsættes mindre end den spiller der scorer målene. Derfor kan vores talentudviklingen kan savne den ønskede retning og næring.

Og for musikere er det endnu mere ærgerligt fordi det er et faktum at den største musiker udmærket kan være både ret så ukendt og halvfattig, eksempelvis dirigenten Eric Kleiber, som kun gav meget få koncerter i sit liv, men som ikke desto mindre er en sand legende. Indenfor musik og kunst hersker noget diffuse succeskriterier, og derfor fordres meget bredbåndet feed-back.

Om vores fællestimer: formen har været under udvikling længe og retter sig mod flg. mål:

- Primært: at opnå rutine i at optræde, nerver er et stort issue, derfor skal man fremme den positive atmosfære, mødes hyppigt og fremme et godt fællesskab.

- Fællestimerne fremmer desuden et skrantende repertoirekendskab hos de unge cellister, og møderne giver direkte udgangspunkt for: "den måde at spille på er lige mig, eller sådan vil jeg aldrig gøre det"- beslutninger.
- Fællestimerne fremmer fællesskabsfølelsen i og med at de skrappe studerende sagtens kan have en dårlig dag, og ved at de mindre avancerede en gang imellem spiller langt over niveau. Når ingen er larger than life, så styrkes sammenholdet.
- Alle oplever erkendelsen af at nogle spilleproblemer er fælles for alle, og altså ikke personlige skampletter
- I fællestimerne styrkes desuden den pædagogiske refleksion, herom senere.

Fællestimernes udvikling:

Da jeg begyndte som celloprofessor i 1996 lykkedes det mig kun at skabe få fællestimer med modstræbende studerende – ingen mente sig klar som udvalgt til at spille for de andre. Masterclass formen hvor jeg alene underviste og evaluerede kedede desuden folk.

En studerende viste mig vejen: alle skal spille! Hver gang! Ren tvang. Hvis en studerende egentlig ikke har noget nyt at optræde med skal vedkommende spille: Svanen af Saint-Saens, en slags celloens kendingsmelodi, som lader sig spille af alle, men som ikke lyder ens i alle hænder!

Desuden har jeg investeret i småkager og frugt til alle fællestimerne, de ligger sent på dagen og har et skrømmende omfang: min. 2-3 timer. Uden pauser.

Gruppestørrelsen

En grund til at vi har haft så megen glæde af fællestimerne i celloklassen er vores gruppes størrelse:

Da jeg begyndte på DKDM var der seks studerende, nu er vi oppe på 14-16, et tal som passer godt til stedets liv med orkestre og kammermusik. Desuden er dette en velfungerende gruppestørrelse, en mellemgruppe. Vi har størrelsen til et af DKDMs gruppelokaler, og kan her gennemføre vore fællestimer, som er et bærende element i cellouddannelsen.

Alfred Wielke fra London Business School har undervist på DR's videregående lederkurser og har udviklet følgende teorier om antallet af medlemmer i gruppedannelser:

Op til 8 medlemmer: knapt nok en gruppe, men en samling individer, sårbar overfor pardannelser og enkelte personers diskurs, hvis ikke man har en decideret fælles opgave at løse så ophører gruppens funktion, eller når venskaberne ikke er stærke nok.

Den lille gruppe, mellem 8 og 12 medlemmer: her bliver pardannelser mindre oplagte. Til gengæld står man i fare for fænomenet "splitting": Når gruppen er stor nok kan den skabe sin egen identitet, som "her hos os kan vi bedst lide strikhuer", så opnås en dynamik som er velegnet til sport, fodbold-og håndbold og ishockeyhold. Men denne splitting-dynamik er på den anden side begrænsende og ufleksibel for den enkelte og for gruppen som sådan.

I mellemgruppen på 12-25 personer, her bliver besværlige triumvirater og pardannelser tilsidesat, og gruppen alligevel lille nok til at kunne rumme de menneskelige aspekter: hensyn og individualitet. Og på samme tid kan man opnå en fælles identitet. Indenfor denne gruppestørrelse ses mest transformation og bevægelse.

Grupper over 25: Det menneskelige sammenhold forsvinder ud af gruppen i en storgruppe på over 25 personer. Wilke kalder gruppen for "en dårlig mor" i og med den ikke er i stand til at rumme følelser og ikke er i god form til at korrigere for projektioner; som når budbringeren af et ubehageligt budskab bliver klynget op i den nærmeste lygtepæl. Grupper af denne størrelse kan naturligvis arbejde for samme mål, men har svært ved at opnå optimal udnyttelse af de samlede menneskelige ressourcer.

Den pædagogiske refleksion.

Dette er – som før nævnt – et af formålene ved fællestimerne.

Alle gode musikere kommer på et tidspunkt i karrieren til at undervise. Og den fremragende undervisning er lige velanbragt om den retter sig mod en begynder eller den mest avancerede studerende.

Fællestimerne styrker de studerendes evner for pædagogisk refleksion, og hos os foregår dette ved at jeg – umiddelbart efter den musikalske præstation – peger på en af de andre og beder vedkommende give feedback. Vel at mærke uden selv at have lagt nogen som helst linje.

- Denne fremgangsmåde fremmer den enkeltes opmærksomhed når an af de musicerer – man skulle jo gerne have noget klogt at sige hvis man bliver spurgt.
- Det styrker den enkeltes pædagogiske formuleringsevne og indsigt
- Det styrker holdånden markant
- Vigtigst af alt: metoden breder ansvaret for fællestimen ud

Vi har ofte gæster ved fællestimerne, og har kunnet nyde godt af stortalenter som Andreas Brantelied og Toke Møldrups medvirken, i Brantelieds tilfælde er det et fantastisk privilegium at han – foruden at deltage i debatten også accepterer at deltage som musiker/studerende! Brantelied, som er et af Danmarks allerstørste musikalske navne, sætter sig blandt os og spiller, på lige fod med den 1.-årsstuderende.

På denne baggrund er det svært for mig at forestille mig at vi kunne undvære fællestimerne som bærende bestanddel af undervisningen på cello på DKDM.

Det skal tilføjes at jeg til udviklingen af fællestimerne har hentet erfaringer i to andre undervisningsformer: i metoden som jeg kalder "hører vi det samme" (beskrevet i en tidligere artikel) og i strategien for holdundervisningen i orkesterstemmespil.